

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja kuntakonsernin strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta- ja arviointia. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio-, toiminnan ja talouden seuranta- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat päätökset

Tuusulan valtuusto hyväksyi 31.3.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joka sisältää periaatteet kunnanhallituksen velvollisuudesta ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimeenpanosta, lauta- ja johtokuntien velvollisuudesta valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä johtavien viranhaltijoiden velvollisuudesta toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan.

Riskienhallinnan tavoitteet

Nykyinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisen malli otettiin käyttöön loppuvuodesta 2014. Vuosina 2015–2017 työn keskeisenä tavoitteena oli sulauttaa riskienhallinta yhä kiinteämmäksi osaksi kunnan toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden asetantaa, vakiinnuttaa riskienhallinnan uudistunut toimintamalli ja juurruttaa sitä toimialueitasolta palvelualueille. Vuonna 2018 tehtiin sisäisen valvonnan sisäinen tarkastus, jossa nostettiin esiin tarve vahvistaa strategian ja riskienhallinnan välistä yhteyttä, sekä kuntatasolla tunnistettujen riskien ja toimialuei-

den tunnistamien riskien yhteyttä. Tarkastuksessa nähtiin myös tarve yhä paremmin tunnistaa riskien hallintakeinoja ja seurata niiden kehittymistä. Näiden huomioiden käyttöön vieminen jatkuu myös vuonna 2020.

Kuntaan kohdistuvat riskit

Kunta- ja toimialueitasolla sekä tytäryhtiöissä on tunnistettu ja arvioitu kuntaan ja sen toimintaan liittyviä riskejä. Riskeille on määritelty hallintakeinot ja toimenpiteet, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja pienentämään riskin todennäköisyyttä ja seurausta. Riskiympyrälle (ks. kuva seuraavalla sivulla) on kuvattu kuntatasolla merkittävimmät riskit liittyen kuntalaisten ja kunnan hyvinvoinnin edellytysten turvaamiseen. Riskit jaotellaan strategisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin, toiminnallisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin.

Strategiset riskit uhkaavat kunnan tavoitteiden ja strategian toteuttamista vaarantaen toiminnan edellytykset ja vision toteutumisen. Riskit liittyvät keskeisesti strategian toteuttamisen mahdollisuuksiin ja etenkin ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin.

Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoihin taloudellisiin tekijöihin, sijoituksiin, rahoitukseensa sekä rahoitusmarkkinoihin.

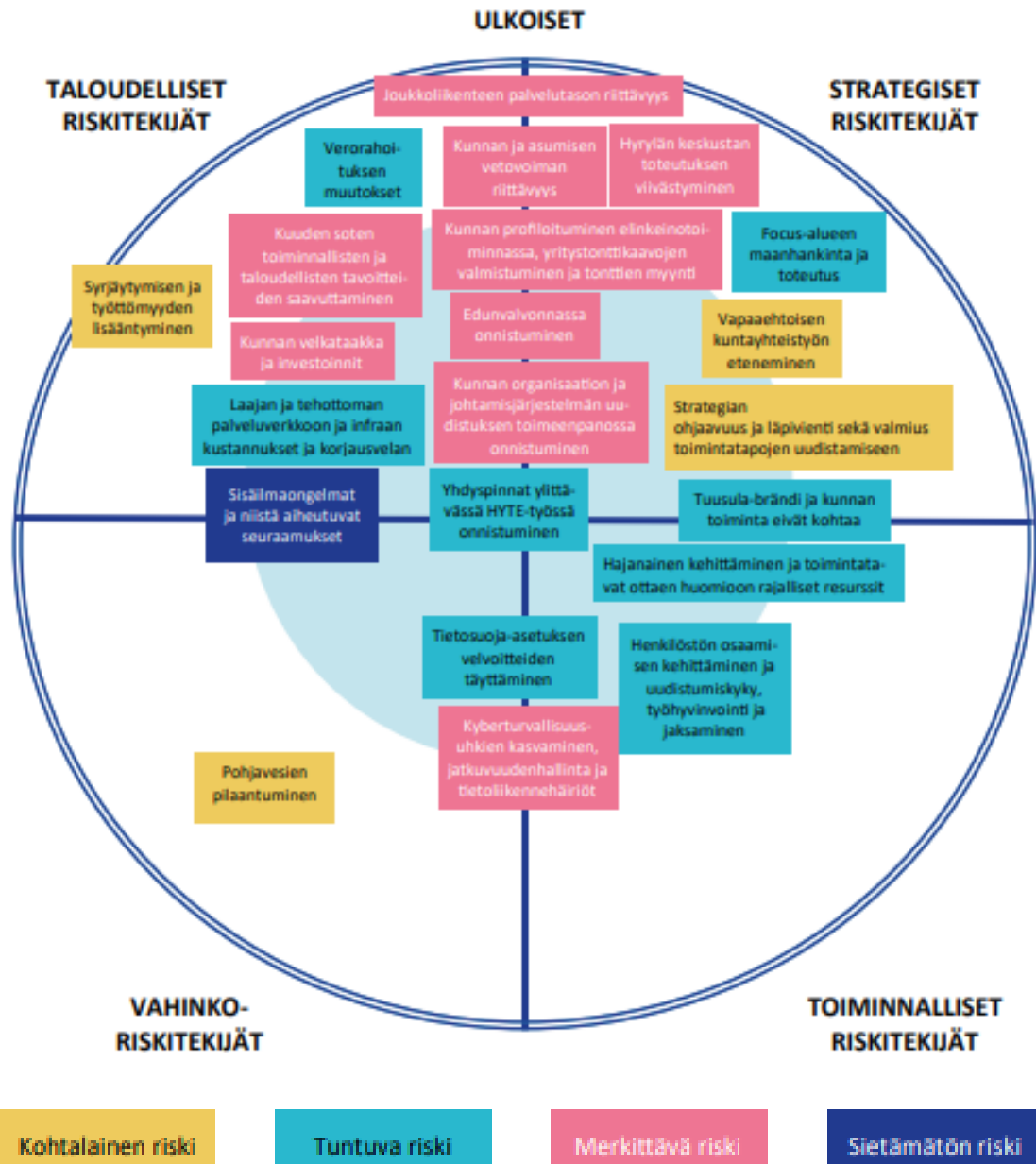
Toiminnalliset riskit liittyvät palvelujen jatkuvuuteen ja riippuvuuksiin, henkilöstön toimintaan ja osaamiseen, organisaation sisäisiin prosesseihin sekä asiakasprosesseihin, palvelun epäonnistumiseen, tietojärjestelmiin, sopimuksiin sekä myös väärinkäyttöihin ja muuhun lainvastaiseen toimintaan.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, monesti vakuuttamiskelpoisista, tapahtumista joista voi seurata onnettomuus, rikkoontuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Tuusulan kunnan riskiympyrä 2020?

Tuusulan kunnan riskiympyrä 2019

Riskien merkittävyyttä kuvataan nelipuolaisella asteikolla kohtaisesta riskistä tuntuvaan, merkittävään ja sietämättömään riskiin.

Strategiset riskit 2020 – pohjana 2019 riskit

Riski ja sen merkittävyys 2020?	Trendi ↓↑	Hallintakeinot 2020?
Kunnan ja asumisenveto-voiman riittävyys		Riskinä kunnan hidas tai negatiivinen väestönkasvu. Syntyvyyden ja kuolleisuuden erotus, eli syntyneiden enemmitys pienenee (kamalaa suomea > kielenhuolto tarpeen) . Kunta kärsii muuttotappiosta. Hallintakeinoina kunnan brändin vahvistaminen, perheystävällisten palveluiden kehittäminen , asumisen ja elämisen ratkaisujen monimuotoisuus, työpaikkojen luominen, ennakoiva maapolitiikka , tehokas kaavoitus, toimivat liikenneyhteydet ja joukkoliikenne sekä hyvät ja monipuoliset palvelut.
Kunnan profiloituminen elinkeinotoiminnassa, yritystonttikaavojen valmistuminen ja tonttien myynti		Yritystoiminnan mahdollisuuksien luominen. Määrittelemme elinkeinopolitiikan tahtotilan ja millaisia toimijoita tavoittelemme. Profiloimme kuntaa ja eri yritysalueita. Edistämme aktiivisesti uusien yritysalueiden maanhankintaa ja tonttien kaavoitusta sekä tonttien myyntiä.
Kunnan organisaation ja johtamisjärjestelmän uudistuksen toimeenpanossa onnistuminen		Riski kohdistuu organisaatiouudistuksen toimeenpanoon, organisaation ohuuteen sekä organisaation kehittämisresurssien vähäisyyteen. Hallintakeinoina riittävien resurssien varmistaminen, organisaatiokulttuurin ja toimintatapojen uudistaminen sekä henkilöstön kuunteleminen ja osaamisen varmistaminen . Muutoksen johtaminen ja seuranta tärkeää: määritellään toimenpiteet, vastuutetaan tekeminen ja seuranta.
Hyrylän keskustan toteutuksen viivästyminen		Hyväksymme Yleiskaava 2040:n, noudatamme kaavoituksen työohjelmaa, edistämme Hyrylän keskustan yleissuunnitelman toteuttamista ja aktiivista vuoropuhelua mahdollisten toteuttajien kanssa.
Edunvalvonnassa onnistuminen		Keskeisiä edunvalvonnan kohteita ovat mm. kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt (mm. HSL, Keski-Uudenmaan sote-kuntaytymä), strategiset maankäytön linjaukset (MAL 2050 työ, lentokenttä ja yhteistyö Vantaan kanssa, Kellokosken sairaalan alueen kehittäminen yhteistyössä HUS:n kanssa) sekä liikennehankkeet (mm. Kehä IV kärkihankkeeksi ja toteutukseen ja lentorata ja asema Tuusulaan) sekä alueella toimivat oppilaitokset (mm. Keuda). Edunvalvonnan tavoitteista, toimenpiteistä ja vastuuhenkilöistä päättäminen.
Joukkoliikenteen palvelutason riittävyys		Joukkoliikenneverkon kehittäminen ja monipuolistuminen yhteistyössä HSL:n kanssa, varmistamme suorien yhteyksien säilymisen ja luomme sujuvat yhteydet ratayhteyksien kautta. Varmistamme, että HSL:n linjastosuunnitelma palvelee Tuusulan alueella liikkumista ja tuusulalaisten kulkemista. Parannamme joukkoliikenneinfraa, viemme toteutukseen pyöräilyn edistämisen suunnitelman. Uusien liikkumisen muotojen ja liikkumisen ekosysteemin luominen yhteistyössä HSL:n kanssa.
Yhdyspinnot ylittävässä HYTE-työssä onnistuminen		Varmistamme, että kuntatason tavoitteet ja toimintamallit ovat toimivat ja selkeät. Rakennamme yhteistyötä eri yhdyspinnoilla ja organisaatorajat ylittäen luoden hyvät yhdyspintarakenteet ja toimintamallit. Sote- yhteistyön toimivuus, palveluiden saatavuus. Henkilöstötilaisuudet ja riittävä viestintä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään liittyen, vahva muutosjohtajuus.
Tuusula-brändi ja kunnan toiminta ja teot eivät kohtaa		Riskinä, että kuntalaisten odotukset kunnan toimintaa ja palveluita kohtaan ovat ristiriidassa kunnan tekojen kanssa. Meidän on pystyttävä lunastamaan tehdyt lupaukset.. Tekojen ja toiminnan laatua on kyettävä nostamaan, kulttuurimuutosta (muutosta mistä mihin?) on läpivietävä ja asiakaspalvelulupauksen tavoitteet täytettävä. Tämä edellyttää hyvää johtamista, riittäviä resursseja sekä muutoksen määrätietoista läpivientiä.
Focus-alueen maanhankinta ja toteutus		FOCUS-alueen kehittämisen riittävä resursointi, jotta kaava-, tie- ja hankesuunnittelu ja näihin liittyvät sopimusneuvottelut etenevät asetetussa aikataulussa. Hyväksymme Focus-liikekeskuksen asemakaavan. Käynnistämme Kehä IV:n tiesuunnitelman/ katusuunnitelman laadinnan välillä Tuusulanväylä-Myllykyläntie.
Vapaaehtoisen kuntayhteistyön eteneminen		Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen, toteutus ja mahdollinen käynnistäminen lähikuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa kuntatoimialan ohjaamana. Liittyy kunnan muuttuvaan rooliin.
Strategian ohjaavuus ja läpivienti sekä valmius toimintatapojen uudistamiseen		Uuden organisaatorakenteen johtamisjärjestelmän käyttöönotossa sekä uuden strategian toimeenpanossa on kiinnitetty huomiota yhteisten linjausten tekemiseen ja niihin sitoutumiseen. Kunnan on yhä enemmän priorisoitava toimintaansa ja kehitystyötä kehittämissalkun johtamisen kautta sekä vietävä eteenpäin toimintatapojen muutosta. Henkilöstön vaihtuvuuden kautta tulisi myös ohjata resursseja suorittavasta työstä asiantuntijatyöhön ja kehittämiseen. Kehittämisresurssin ja asiantuntijoiden riittävyys varmistettava keskeisillä osa-alueilla, esim. sisäilma- ja palveluverkkoasioiden kehittämisessä.

--	--	--

Toiminnalliset riskit 2020 – pohjana 2019 riskit

Riski ja sen merkittävyys 2020?	Trendi ↓↑	Hallintakeinot 2020?
Kyberturvallisuushkien kasvaminen, jatkuvuudenhallinta ja tietoliikennehäiriöt		Riskien hallitsemiseksi on vahvistettu osaamista sekä vastuutettu tehtäviä tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyen, jatkuvuudenhallinnan edellytyksistä huolehtimiseen ja varautumiseen. Myös kunnan laatimissa sopimuksissa kiinnitetään huomiota jatkuvuuden hallintakeinoihin.
Hajanainen kehittäminen ja toimintatavat ottaen huomioon rajalliset resurssit		Kehittämisen toimintamallien uudistaminen ja käyttöönotto. Toimintatapojen uudistaminen. Tavoitteiden ja tekemisen priorisointi.
Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja uudistumiskyky, työhyvinvointi ja jaksaminen		Uudistumiskyvyn ja tavoitteiden saavuttaminen, hyvä johtaminen ja henkilöstön osaamisesta huolehtiminen. Muutosilanteissa osallisuuden ja yhteisöllisyyden varmistaminen ja yhteiskehittäminen. Esimiesten ja henkilöstön kouluttaminen, henkilöstön osaamisen kehittämisohjelma kytkettynä käynnissä oleviin muutoksiin. Palveluverkon suunnittelussa osallisuus, yhteisöllinen työskentely ja hyvä viestintä mahdollistavat ennakoitua ja muutokseen varautumista. Lainsäädännön tuomiin pätevyysvaatimuksiin valmistautuminen ennakolta tehostamalla rekrytointia, varmistamalla kipailukykyinen palkkaus sekä täydennuskouluttamalla nykyistä henkilöstöä.

Vahinkoriskit 2020 – pohjana 2019 riskit

Riski ja sen merkittävyys 2020?	Trendi ↓↑	Hallintakeinot 2020?
Sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat seuraamukset		Palveluverkon uudistuminen, yksikkökohtaiset nopeat ratkaisut ja suunnitelma korvaavien tilapäisten tilojen löytämiseksi pienentävät terveydellistä ja taloudellista riskiä. Ei enää lisää väistötilaelementtejä. Kunnantalon käytöstä luopuminen luovuttu- ja tarvittaessa väistötilojen löytäminen. Uusien toimitilojen suunnittelun ja toteutuksen edistäminen ratkaiseminen kiireellinen. Yhteiset toimintatavat sekä sujuvat prosessit kunnan eri toimijoiden välillä Selkeät toimintavastuut ja –prosessit eri toimijoiden kesken Vahvistetaan avointa viestintää vahvistavat toimintaa sisäilmaongelmien vähentämiseksi.
Tietosuoja-asetuksen veloitteiden täyttäminen		Vuonna 2018 voimaan tullut GDPR-asetuksen myötä tietosuojaan liittyvä kohtalainen riski henkilötietojen käsittelijöiden osaamiseen, sähköisiin palveluihin sekä kunnan omien rekisterien osalta. Näihin liittyen on tehty yksityiskohtaisia riskiarvioita ja riskien ehkäisy- suunnitelmat. Riskinä on henkilötietojen asetusten vastainen ja huolimaton käsittely, joka johtuu usein osaamisen puutteista. Riskin ehkäisemiseksi jatketaan koulutuksia vuonna 2020. Sähköisiin palveluihin liittyen on laadittu tietosuojaselosteet ja varmistetaan, että ne ovat ajantasaiset ja huolehditaan henkilöstön osaamisesta sekä selkeistä prosesseista
Pohjavesien pilaantuminen		Ei kaavoiteta riskitoimintoja pohjaveden muodostumisalueelle. Ei kaavoiteta niin tiivistä maankäyttöä, että pohjaveden muodostuminen merkittävästi vähenee. Päivitetään pohjaveden suojelusuunnitelmia tarvittaessa ja noudatetaan niitä. ~~Tuusulassa on isoja pohjavesialueita ja pohjavesien pilaantuminen on riski, jonka hallitsemiseksi tehdään määrätietoisesti töitä kunnassa ja yhdessä yhteistyökumppaneiden sekä kuntalaisten kanssa.~~

Taloudelliset riskit 2020 – pohjana 2019 riskit

Riski ja sen merkittävyys 2020?	Trendi ↓↑	Hallintakeinot 2020?
Keski-Uudenmaan soten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen		Sote-palvelujen siirtyminen vuoden 2020 alusta Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään on muutos, jonka käynnistysvaiheessa on riskiä yhteistyön toimivuudessa ja palveluiden saatavuudessa. Jo käynnissä olevien yhteisten hankkeiden jatkaminen sekä hyvien yhdys- pintarakenteiden ja toimintamallien luominen pienentävät riskiä. Yhdyspintatyöskentelyn ja ohjausmallin rakentaminen, toimeenpano ja hiominen huomioiden asiakaskokemuksen ja palveluiden sekä talouden näkökulmat.
Kunnan velkataakka ja investoinnit		Palveluverkkosuunnitelmaa päivitetään, kuten myös 10 vuoden investointisuunnitelmaa palveluverkon kehittämiseksi ja taloudellisten vaikutusten ohjaamiseksi ja suunnittelemiseksi. Rakentamishankkeiden priorisointi ja aikataulut, vaihtoehtoiset toteutus- ja rahoitustavat.
Verorahoituksen mahdolliset muutokset		Kunnan taloudellisen toimintaympäristön riskit liittyvät etenkin verorahoituksen mahdollisiin muutoksiin sekä maakunta- ja sote-uudistukseen ja sen rahoitusratkaisuun. Suurin osa kunnan tulopohjasta perustuu verotuloihin ja valtionosuuksiin. Hallintakeinoina kunnan vetovoimasta ja väestönkasvusta huolehtiminen sekä aktiivinen elinkeinopolitiikka ja yri- tystonttikysyntään vastaaminen.
Laajan ja tehottoman palveluverkon kustannukset ja korjausvelan kasvu		Toteutamme hyväksytyä palveluverkkosuunnitelmaa vuosille 2018–2028 ja tehostamme samalla tämän seurauksena tilankäyttöä. Valmistelemme ja toteutamme kunnan toiminnan kannalta ei-keskeisten kiinteistöjen ja rakennusten myyntiä.
Syrjäytymisen ja työttömyyden lisääntyminen		Aktiivinen HYTE-työ tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kesken sekä aktiivinen elinkeino- politiikka ja työllistämistoimenpiteet.

Strategiset indikaattorit ja muut indikaattorit

Jokaiselle päämäärälle sekä valtuustokauden tavoitteelle määritetään indikaattori tai indikaattoreita, joiden avulla seurataan päämäärän ja tavoitteen saavuttamista. Valtuustokauden tavoitteiden indikaattorit mittaavat valtuustokauden tavoitteiden saavuttamista. Päämäärien strategisiksi indikaattoreiksi on nostettu kokonaisuuden kannalta keskeisimmät indikaattorit, jotka mittaavat päämäärien saavuttamista.

Jokaiselle indikaattorille määritetään lähtötaso ja tavoitetaso. Indikaattoreiden avulla seurataan ja arvioidaan kuinka päämäärien ja valtuustokauden tavoitteiden saavuttamisessa edetään. Lähtötaso ja tavoitetaso määritellään talousarvion laadinnan yhteydessä vuoden 2018 aikana. Kaikkien indikaattoreiden osalta lähtö- ja tavoite- tasojen määrittelyssä ei ole onnistuttu talousarvioprosessin aikana. Asukas- ja asiakastyytyväisyys ja -kokemus on indikaattori, joka tulee läpileikkaamaan koko strategian. Tavoitteita ja indikaattoreita pohdittaessa on pyritty selkeyteen, mitattavuuteen, realistisuuteen ja merkityksellisyyteen.

Strategiset indikaattorit

Sujuva Tuusula

Sujuvuuden strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021
Kuntalaisten tyytyväisyys kunnan palveluihin	Laaja asuinkuntaindeksi 3,53 (2016)	Laaja asuinkuntaindeksi 3,9
Yritysten tyytyväisyys kunnan palveluihin	Yritysbaremetri sijoitus 22	Yritysbaremetri sijoitus 10 parhaan joukossa
Muuttovoitto	-75	+500
Joukkoliikenteen matkustajamäärä	Noin 1 milj.	Kasvaa
Digitalisaatioaste (VM:n mittaristo)	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin

Hyvinvoiva Tuusula

Hyvinvoinnin strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021
Koettu terveys	Tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5 lk. 88,7 %	Tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5 lk. tyytyväisyys kasvaa
Työttömyysaste	7,0 %	Alle 5%
Peruskoulun päättäneet nuoret, sijoittuminen jatko-opintoihin	100%	100%
Kotona asuvien 75 + tuusulalaisten osuus	92,2 % (2016)	93%
Koettu turvallisuus	Liikenneturvallisuus 3,69 (2016)	Liikenneturvallisuus nousee
Työnantajakuva	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin

Vireä Tuusula

Vireyden strategiset indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2021
Asukasmäärä	38 646	40 700
Valmistuneet asunnot	293 asuntokanta 17 713 kpl	420
Työpaikkojen määrä	14 105 työpaikkaomavaraisuus 77,1%	
Yritysten liikevaihto	2 853 106 000€	+5% lähtötasosta
Matkailijoiden yöpymisten määrä (kotimaiset ja kansainväliset)	Yöpymiset yhteensä 74 841 Kotimaiset: 45 304 Ulkomaiset: 29 537	Kasvanut 10% lähtötasosta.
Kävijämäärät keskeisissä kulttuurikohteissa	Kunnan kulttuurikohteet (museot): 49 000, Ilmatorjuntamuseo ja Lottamuseo: 25 000 Yhteensä 74 000	Kasvanut 10% lähtötasosta.
Lainakanta/asukas	2 038€	Alle 4 000€
Kuntabrändin kehittyminen	Lähtötaso määritetään syksyllä 2018	Tavoitetaso määritetään syksyllä 2018
Verokertymä	178 milj.€	205 milj.€

Indikaattorit

Sujuva Tuusula

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattorit	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
1. Uudistamme kuntaa, palveluita ja organisaatiota, ottaen huomioon Maakuntauudistuksen ja Keski-Uudenmaan soten, varmistaen tuusulalaisten lähipalvelut.	Palvelurakenteen ja organisoinnin kehittämissuunnitelman toteutus	Yhteisten palveluiden osalta työ aloitettu	Uusi organisaatio käyttöönotettu. Johtamisjärjestelmä tarkennetaan. Arvioidaan poliittisen johtamisjärjestelmän toimivuus ja tehdään tarvittavat tarkennukset.	Toteutetaan poliittisen johtamisjärjestelmän mahdolliset muutokset.
	Kehittämisesurssit ja innovaatiotoiminta: osuus kunnan toimintamenoista ja suhteessa muihin kuntiin	Haetut ja myönnetty hankerahat.	Osuus kasvaa	Osuus kasvaa
	Lähipalveluiden saatavuus Kaupalliset palvelut Sote – kuntayhtymän palvelut Kunnan palvelut		Kuntapalveluiden osalta määritetään lähipalvelut. Määritämme myös palveluverkon ja digitaalisten palveluiden osuuden suhteen.	Digitaalisten lähipalveluiden osuus kasvaa.

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
2. Palvelumme ovat laadukkaita ja saavutettavia	Kuntalaisten tyytyväisyys kunnan palveluihin	Laaja asuinkuntaindeksi 3,53 (2016)	3,7	3,9
	Kuntalaisten tyytyväisyys sote-kuntayhtymän palveluihin/maakunnan palveluihin	Neuvola NPS 60,6 Suun terveydenhuolto NPS 76,5 Vastaanotto-palvelut NPS 56,4	NPS Nouseva Neuvola NPS 70 Suun terveydenhuolto NPS 75 Vastaanottopalvelut NPS 70 Sosiaalipalvelut NPS 55 Kotihoito NPS 65 Kotiutus- ja arviointiyksikkö NPS 65	NPS Nouseva Neuvola NPS 72 Suun terveydenhuolto NPS 77 Vastaanottopalvelut NPS 72 Sosiaalipalvelut NPS 57 Kotihoito NPS 67 Kotiutus- ja arviointiyksikkö NPS 67
	Yritysten tyytyväisyys kunnan palveluihin (yritysbarometri)	Sijoitus 22	Sijoitus 15 parhaan joukossa	Sijoitus 10 parhaan joukossa
	Päätöksenteon sujuvuus (käsittelyajat, kanteluiden ja valitusten määrät)	Aloitteiden käsittelyaika yli 1 vuosi	Aloitteiden käsittelyaika enintään 6 kk, TAMäärärahoihin liittyvät aloitteet vuosittain TA:n yhteydessä.	Aloitteiden käsittelyaika enintään 6 kk, TAMäärärahoihin liittyvät aloitteet vuosittain TA:n yhteydessä.

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
3. Mahdollistamme sähköisen asioinnin keskeisissä kuntapalveluissa ja sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy. Uudistamme tapojamme tehdä työtä digitalisaation avulla.	Kunnan digitalisaatioaste (VM) Sähköisten palveluiden käyttöaste	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin
	Sähköisten palveluiden käyttäjätyytyväisyys ja esteettömyys	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin
	Digitaalisten työvälineiden käyttö Asiakaspalvelun kanavat (ASPA)	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
4. Parannamme Tuusulan monimuotoista sisäistä ja kuntien välistä liikennettä sekä liikkumisen ekosysteemiä. Joukkoliikenteen osuus kasvaa ja kehitämme uusia liikkumisen muotoja yhteistyössä HSL:n kanssa.	Joukkoliikenteen matkustajamäärä	Noin 1 milj.	Kasvaa. MAL2020 -suunnitelma määrittelee kasvun kulmakertoimen (alustava seudun tavoite kestävien kulkutapojen käytön osuus 70% vuonna 2030)	Kasvaa. MAL2020 -suunnitelma määrittelee kasvun kulmakertoimen (alustava seudun tavoite kestävien kulkutapojen käytön osuus 70% vuonna 2030)
	HSL:n käyttäjien määrä ja tyytyväisyys	Noin 500 000 nousua linja-autoliikenteessä vuodessa	Kasvaa. Tavoite johdetaan vuoden 2020 aikana MAL2020-suunnitelmasta. Asiakastyytyväisyystavoite (HSL-asty-tutkimuksen tuottamana) yleisarvosana > 3,9 asteikolla 0-5	Kasvaa. Tavoite johdetaan vuoden 2020 aikana MAL2020-suunnitelmasta. Asiakastyytyväisyystavoite (HSL-asty-tutkimuksen tuottamana) yleisarvosana > 4,0 asteikolla 0-5
	Liityntäpysäköintipaikat (autopaikkojen ja pyöräpaikkojen määrä Tuusulassa)	Autopaikkoja 310 Pyöräpaikkoja 169	Paikkamäärä kasvaa. Vuoteen 2025 mennessä +80 ap ja +200 pp -liityntäpysäköinti-paikkaa	Paikkamäärä kasvaa. Vuoteen 2025 mennessä +80 ap ja +200 pp -liityntäpysäköinti-paikkaa
	Kevyenliikenteenväylien pituus (km)	Noin 310 km (koko kunnan alue)	Lähtötaso + 4 km	Lähtötaso + 11 km

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
5. Olemme osaava ostaja ja paikallisten markkinoiden kehittäjä.	Paikallisten yritysten osuus euromääräisesti sekä lukumäärällisesti kaikista kunnan hankinnoista	Ei määritetty	Ei määritetty	Ei määritetty
	Markkinavuoropuheluun osallistuvien paikallisten toimijoiden osuus kaikista vuoropuheluisista. Paikallisille yrityksille järjestettävien info-tilaisuuksien lukumäärä	Yksi hankintailta elinkeinotoimen kanssa. Joitakin yksittäisiä hankinnan esittelytilaisuuksia.	Kaksi hankintailtaa elinkeinotoimen kanssa. Joitakin yksittäisiä hankinnan esittelytilaisuuksia.	Kaksi hankintailtaa elinkeinotoimen kanssa. Joitakin yksittäisiä hankinnan esittelytilaisuuksia.

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
6. Lisäämme seudullista ja kuntien välistä yhteistyötä ja selvitämme kuntaliitoksen mahdollisuuden	Seudullisesti tai muiden kuntien yhteistyönä tuotettujen palveluiden määrä	KU-ympäristökeskus Talous- ja velkaneuvonta Edunvalvonta Kuves TSV Päihdehuollon kunta-yhtymä	Arvioidaan yhteistyön mahdollisuuksia kuntien välillä. Yksi osa-alue, joissa toiminnot yhdistetään (Kuuden soten lisäksi)	Kaksi osa-aluetta, joissa toiminnot yhdistetään
	Kuntaliitosselvityksen eteneminen		Tehdään tunnusteluja selvityksen laatimiseksi.	

Hyvinvoiva Tuusula

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
7. Edistämme tuusulaisten hyvinvointia, arjen sujuvuutta, elämän vireyttä ja elämänlaadun paranemista.	Kouluterveyskyselyn tulokset	Kuntakohtainen kysely tehty 2017	Kouluterveyskysely 2020, tulokset joka kriteerillä yli maan keskitason	Kouluterveyskysely 2021, tulokset parhaan neljänneksen joukossa
	Koettu terveys (valitut ikäryhmät) Onko tyytyväinen elämäänsä. Pe-ruskoulun 4. ja 5. luokkalaiset. Elämään erittäin tyy-tyväiset tai melko tyytyväiset.	88,7 %	Kasvaa	Kasvaa
	Lasten harrastuneisuus	Koulun kerhojen määrä 1020 h/ 99 kerhoa 16 koululla 53 % nuorista tietää alueen harrastusmahdollisuuksista	Lisääntynyt lähtötasosta 25 %	Lisääntynyt lähtötasosta 40 %
	Koko perheen tapahtumat, tapahtumien määrä ja laatu, osallistujien määrä		Saavutettavia, laadukkaita Painopisteenä vuonna 2020 lapsiperheille suunnatut tapahtumat	Lisääntynyt Puuttuu lähtötieto
	Varhaiskasvatukseen osallistumisen aste	Alle 3 v 50 % 3- 5 v 84 %	Alle 3 v 50 % 3- 5 v 92 %	Alle 3 v 50 % 3- 5 v 90 %, jossa 4 v alkaen 95 %
	Sairastavuusindeksi (kaikki, vakioitu, Terveyspuntari)	91	Alle maan keskitason eli alle 100	Alle maan keskitason eli alle 100
	Yksinäiseksi tuntevien osuus	2,1% (2015)	laskee	laskee

Järjestötoimintaan osallistuvien määrä	30,6 %	kasvaa	Kasvaa. Valtion kohdennetun hyte- rahan avulla tuetaan hyte- järjestöjä
Työttömyysaste	7,0 %	5,5 %	Alle 5 %
Pitkäaikaistyöttömien määrä	448	350	250
Kunnassa asuvien maahanmuuttajien työllisyysaste ja aktiivisuus Kunnan palveluiden piirissä olevien maahanmuuttajien työllistyminen Muut – ei voida mitata	Ei määritettävissä	Ei määritettävissä	Ei määritettävissä
Maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden toteutuminen (Kotomittari)	Ei vielä määritetty	Ei vielä määritetty	Ei vielä määritetty
Kotona asuvien 75 + tuusulalaisten osuus	92,2 % (2016)	92,7 %	93 %

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
8. Siirrämme palveluiden painopistettä ennaltaehkäiseviin ja kotiin vietäviin matolan kynnyksen palveluihin	Kotona asuvien 75 + tuusulalaisten osuus	92,2 % (Lähtötaso 2016)	92,7 %	93 %
	Erikoissairaanhoidon kustannukset/asukas (nettokustannukset €/asukas, Kuntaliiton tilasto)	1022 (Lähtötaso 2016)	1080	1100
	Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrän osuus sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja saaneista	24 %	36 %	30 %
	Oppilashuolto oppilaitosten yhteisöllisen ja yksilöllisen työn suhde vaadeaikojen toteutuminen Oppilas huoltohenkilöstön asiakasmäärä		Yhteisöllinen oppilashuolto kokoontuu säännöllisesti, vaadeajat toteutuvat Laaditaan yhteisöllisen oppilashuollon vuosisuunnitelmat kaikissa kouluissa. Varhaiskasvatuksen perheohjaajan tehtävä vakinaistettu, palvelua kaikkiin yksiköihin.	Pääpaino on yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi, vaadeajat toteutuvat

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
9. Olemme varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kärkikunta	Huoltajien tyytyväisyys opetuspalveluihin	8,35	8,5	8,7
	Huoltajien tyytyväisyys varhaiskasvatuspalveluihin	Asteikko 4-10 Ka 8,7	Asteikko 4-10 Ka 8,7	Asteikko 4-10 Ka 8,8
	Koulujen ja päiväkotien yhteisöllisyyden kehittyminen sosiaalisten taitojen oppimisen ja ylläpitämisen kautta	62 % nuorista kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä	kasvaa Koulutuksin lisätään kasvattajien taitoa ja osaamista. Pedagoginen johtaminen	80% kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä

	Oppimistulokset	Lähtötasoa ei saatavilla	Osallistuminen valtakunnallisiin matemaatiikan testeihin 6lk ja 9lk kaikissa kouluissa	Oppimistulokset parantuneet
	Peruskoulun päättäneet nuoret, sijoittuminen jatko-opintoihin	100 % Jatko-ohjauksen	100 %	100 %
	Tuusulan Opiston opiskelijamäärät ja palveluita käyttävät kuntalaiset ikäryhmittäin	6396 (brutto) etenkin aliedustettujen ryhmien edustajia lisää, 16-35 –vuotiaita 10%, miehiä 21%,	6600 (brutto) 16-35 vuotiaita 12,5 %, miehiä 23%.	6800 (brutto) 16-35 vuotiaita 15 %, miehiä 25 %

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
10. Takaamme tuusulalaisille nuorille jatkokoulutuspaikan tai työllistymispolun	Peruskoulun päättäneiden nuorten sijoittuminen koulutukseen	100%	100 %	100 %
	Nuorten työttömyysaste/työttömien määrä (alle 25v. ja 25-29v.)	Alle 25v: 123 25-29v: 79	Alle 25v: 105 25-29v: 50	Alle 25v: 100 25-29v: 45
	Ohjaamo tavoittaa kaikki kohderyhmänsä asiakkaat, indikaattori asiakaskäyntien seuranta	2770	3000	3100
	Työssä, koulutuksessa tai työllistymistä edistävissä (kohdennetun luvut) toimenpiteissä olevien nuorten määrä	Työllistymistä edistävissä Alle 25v: 113 25-29v: 50	Alle 25v: 105 25-29v: 40	Alle 25v: 100 25-29v: 40

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
11. Kehitämme Tuusulan liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Tuusulalaiset liikkuvat ja harrastavat enemmän ja monipuolisesti	Asukkaiden tyytyväisyys kulttuuri- ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksiin	Yksikkökohtaiset asiakas-tyytyväisyyskyselyt ja kuntatason tutkimukset	Tyytyväisyys kasvaa	Tyytyväisyys kasvaa
	Liikunnan TEA-viisari Tuusula/koko maa	77/71 (2016)	79 (2018)	81 (2020)
	Lähiliikuntapaikkoja toteutetaan koulujen pihoihin	50 % koulujen pihoista on rakennettu	65 % koulujen pihoista on rakennettu. Lähiliikuntapaikkaohjelma on päivitetty vuosille 2021-2024	80 % koulujen pihoista on rakennettu
	Kuntopolkujen ja reitien kunto, varustetaso ja määrä. Kunnostetut kohteet	Tyytyväisyys kasvaa, 1-2 kunnostusohdetta/vuosi	Tyytyväisyys kasvaa, 1-2 kunnostusohdetta/vuosi	Tyytyväisyys kasvaa, 1-2 kunnostusohdetta/vuosi

	Liikuntapaikkojen ja kulttuurikohteiden kävijämäärät ja järjestämät tapahtumat	Viikottain ulkoliikuntapaikkoja käyttävien osuus kasvaa kaikissa ikäryhmissä ka. 28 % Uimahalli: 242 000 Museot: 48 500	Viikottain ulkoliikuntapaikkoja käyttävien osuus kasvaa kaikissa ikäryhmissä ka. 32 % Uimahalli: 200 000 Museot: saavutetun tason säilyttäminen, Museo kohteiden kunto ja käytettävyys vaikuttavat tulokseen	Viikottain ulkoliikuntapaikkoja käyttävien osuus kasvaa kaikissa ikäryhmissä 36 % Uimahalli: 220 000 Museot: Kasvanut 10 %, museopuiston ja Halosenniemen parannetun pysäköintipaikan vaikutus
	Koululaisten harrastamisen ja liikkumisen määrä	91 % nuorista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa	Lisääntynyt lähtötasosta	98 %:ia lapsista harrastaa jotain kerran viikossa

	Ikääntyneiden ja erityisryhmien liikkuminen ja harrastaminen (toimenpiteet, ryhmien määrä)	Kaksi hanketta (Kulttuurinen vanhustyö ja Voimaa vanhuuteen)	Hankkeiden väliarviointi Kulttuurinen vanhustyöhanke käynnissä	Hankkeet on toteutettu ja jalkautettu osaksi perustoimintaa
--	--	--	---	---

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
12. Vahvistamme tuusulalaisten turvallisuuden ja osallisuuden tunnetta sekä varmistamme kasvavan Tuusulan turvallisuuden	Koettu turvallisuus	liikenneturvallisuus 3,69 (2016) - jalankulkija 3,65 - pyöräilijä 3,59 - autoilija 3,92	Kasvaa	Kasvaa
	Liikenneonnettomuuksien määrä	106 (KUP)	Laskee	Laskee
	Rikosten määrä	9227	Laskee	Laskee
	Kouluterveyskyselyn tulokset (kouluviihtyvyys, tulee toimeen kavereiden kanssa)	66,2 % nuorista pitää koulunkäynnistä	Kasvaa 68 %	Kasvaa 70 %
	Rakennetun ympäristön turvallisuus	3,15 (2016, rakennetun ympäristön valvonta, KAPA) Palveluverkossa turvallisuussuunnitelma Kiinteistöjen turvallisuussuunnitelmat tehty	Toteutettu toimenpiteet suunnitelman mukaan	Toteutettu toimenpiteet suunnitelman mukaan

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
13. Otamme toiminnassamme huomioon luontoarvot ja ympäristön. Huolehdimme, että luonto voi hyvin ja se on läsnä kuntalaisten arjessa	Kuntalaisten tyytyväisyys puistoihin, viheralueisiin ja -yhteyksiin (KAPA-tutkimus)	3,83 (2016, puistot ja viheralueet) 3,44 (2016, ympäristön siisteys) 3,35 (2016, luonto- ja matkailureittien hoito)	Nousee, viheralueuudituksen noston myötä	Tyytyväisyys nousut
	Lähiluonnon hyödyntämisen oppimisympäristönä		Kunnostetaan VP-merkinnällä kaavoitetut alueet Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet toteutuu Taika Kultsu käyttö kaikissa yksiköissä	Kaikkien koulujen lähistön VP-alueet on perattu puistoiksi Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteet toteutuu
	Vesistöjen kunto (Tuusulanjärven ja Rusutjärven ekologinen tila)	Välttävä	Välttävä	Tyydyttävä (ELY-keskus todentaa)
	Luonnonsuojelualueiden määrä Tuusulassa, ha	30,27	157,73 (jo toteutunut)	200

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
14. Edistämme kestävää kehitystä kaikessa toiminnassa. Vähennämme hiilidioksidipäästöjä ja lisäämme uusiutuvan energian osuutta energiankulutuksesta	Osuus asuinkerrosalasta, joka kaavoitetaan keskuksiin ja joukkoliikenteen käytäville	234 494 (lainvoimaiseksi saatu bruttokerrosala)	40 000	40 000
	Hiilidioksidipäästöjen väheneminen (80 % vuoteen 2035 mennessä vuoden 2008 tasosta 211,8 kt/a)	166,1 kt/a	152,4 kt/a	138,6 kt/a
	Kunnan toimitilojen energiankulutus, uusiutuvan energian osuus (KETS)	Kaukolämpö 24491 MWh Sähkö 13375 MWh Lämmitysöljy 377 m3	Energiankäyttöä tehostetaan. 25 %.	Energiankäyttöä tehostetaan. 25 %

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
15. Johdamme ihmisiä innostaen ja yhdessä uutta tehden. Tuusulan kunta on vetovoimainen työnantaja ja kunnan henkilöstö voi hyvin.	Työnantajakuva	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin	Määritetään myöhemmin
	Henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn tulos, kokonaisarvosana	7,86	7,90	8,0
	Henkilöstön tekemien kehitysehdotusten määrä	Taso määritetään syksyn 2018 aikana	Kasvava	Kasvava
	Sairauspoissaolojen määrä	13,9 pvä/hlö	13,7 pvä/hlö	13,6 pvä/hlö
	Työtapaturmien määrä	91 kpl/v	Laskee	Laskee
	Lähtövaihtuvuus	8,7 %	8,5 %	8,4 %
	Henkilöstön osaamisen kehittyminen, koulutuspäivät/hlö/v	2,4 pvä/hlö/v	Kasvava	Kasvava

Vireä Tuusula

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
16. Kasvamme vahvasti ja hallitusti. Tavoitteleme nopeampaa väestönkasvua, monimuotoista asumista ja laadukasta elinympäristöä	Asukasmäärä 2021 vähintään 40 000	38 646	39 400	40 700
	Valmistuneet kaikki asunnot (MAL-sopimus) 420 kpl / vuosi	293 asuntokanta 17 713 kpl	420	420
	Kunnan asuntokanta talotyypeittäin ja hallintomuodoittain	Kaikki talotyyppit 17 716 Erillinen pientalo 9 886 Rivi- tai ketjutalo 2 486 Asuinkerrostalo 5 103 Muu rakennus (liike-, toimisto- ym.) 241 Hallintomuoto: lähtötasotilastoa ei julkaistettu	Kasvava	Kasvava
	Kaavoitettujen asuntontonttien k-m ²	246 314 kem2	50 000 kem2	50 000 kem2
	Luovutettujen omakotitonttien lukumäärä	25	55	95

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
17. Vahvistamme elinvoimaa keskustojen monipuolisia palveluita ja viihtyvyyttä kehittämällä	Keskusta-alueiden työpaikkamäärä (toimialueet yhteensä suuralueittain)	Tuusula 14105 (2015) Jokelan 788 Kellokoski 1356 Vanhankylä 225 Rusutjärvi 208 Hyrylän 7678 Nahkela 39 Ruotsinkylä 2746 Tuntematon 1065	Työpaikkaprojektio työn alla	Työpaikkaprojektio työn alla
	Kaupallisten toimijoiden lukumäärä keskusta-alueella	65 (Hyrylä)	80	100
	Keskustojen vetovoiman EKK-mittaus	0,857	1	1,5
	Uusien asuntojen määrä	omakotitalot 84 muut asuinrak. 14	90	90

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
18. Vahvistamme yritystoiminnan edellytyksiä ja työpaikkojen syntymistä aktiivisella elinkeinopolitiikalla kaavoituksella ja edistämällä liikennehankkeita	Työpaikkaomavaraisuus	77,1 %	79	81
	Työpaikkojen määrä	14 105	Työpaikkaprojektio työn alla	Työpaikkaprojektio työn alla
	Yritysten liikevaihto	2 853 106 000€	Kasvaa +3% (lähtötasosta)	Kasvaa +5% (lähtötasosta)
	Sijoitus yritys ympäristövertailuissa	Sijoitus 22	Sijoitus 15 parhaan joukossa	Sijoitus 10 parhaan joukossa

	Kaavoitettujen yritystonttien k-m2	60 074	50 000	50 000
	Luovutettujen yritystonttien määrä ja k-m2	5 / 36 290	3 / 4 500	4 / 28 000
	Maksetun yhteisöveron määrä	7,65 milj.€	+5% (lähtötasosta)	+10% (lähtötasosta)
	Liikennehankkeiden eteneminen: - Poikittaisliikenne - kehä IV (mt 152) - Kehä V - Ratahankkeet - Pikaraitiotien selvitykset Helsinki – lentokenttä – Tuusula	Kehä IV: Maanhankintaneuvottelut meneillään, ei asemakaavaa Pikaraitiotie: ei aloitettu	Kehä IV: maanhankinta loppuvaiheessa, asemakaavaluonnokset lähes valmiit, tilatarve ja rakentamisjärjestys määritetty, totetustapa määritetty	Kehä IV: maanhankinnat tehty, asemakaava hyväksymisvaiheessa, rakennussuunnitelmat hyväksymisvaiheessa

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
19. Vahvistamme Etelä-Tuusulan kasvua. Tiivistämme ja eheyttämme Hyrylän keskustaa ja Rykmentinpuistoa.	Keskusta-alueiden asukasluku	22659 (Hyrylän suuralue)	23 327	24 338
	Keskusta-alueiden työpaikkamäärä	7 678 (2015)	Työpaikkaprojektio työn alla	Työpaikkaprojektio työn alla
	Rakentamisen määrä (Asukasmäärä*40 m2)		26 720 m2 (vuodesta 2017)	40 440 m2 (vuodesta 2020)
	Palveluiden määrä ja monipuolisuus	Käynnistetty syksyllä 2018 kuntalaisten kanssa palveluotoilu palveluverkosta, työ jatkuu seur. vuosina	Kirkonkylä ja Martta Wendelinin rakentaminen käynnissä, Riihikallion toteutussuunnitelma valmis Yksityiset varhaiskasvatuspalvelut tukevat kunnallista palveluverkkoa. Etelärinteen päiväkodin toiminta lakkaa 30.6.2020.	Monio valmis, Kirkonkylän kampus ja Etelä-Tuusulan päiväkotijä ja Riihikallion kampus valmistumassa
	Päätökset Moniosta tehty ja Monio valmistuu 2020	Arkkitehtikilpailun käynnistäminen/käynnissä	Monion rakentaminen käynnissä	Valmis
	Asuntomessujen asuntojen, asukkaiden ja kävijöiden määrä	Asuntojen määrä 323 Asukkaiden määrä: 400 Kävijämäärä: vuosikymmenen suosituimmat messut	Asuntojen määrä 323 pientaloja (1 as.) 23 pari- ja erillistaloasuntoja 8 townhouse- ja rivitaloasuntoja 40 kerrostalo- ja pienkerrostaloasuntoja 232 senioriasuntoja 20 Asukkaiden määrä: 400 Kävijämäärä: vuosikymmenen suosituimmat messut	Asuntojen määrä: kasvava Asukasmäärä: kasvava Kävijämäärä: vuosikymmenen suosituimmat messut

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
20. Tiivistämme Jokelan keskustaa rataan tukevan ja vahvistamme taa-jaman vetovoimatekijöitä	Keskusta-alueiden asukasluku	6381 (Jokelan suuralue)	6718	6858
	Keskusta-alueiden työpaikkamäärä	788 (2015)	Työpaikkaprojektio työn alla	Työpaikkaprojektio työn alla

	Rakentamisen määrä (Asukasluku*40 m2)		13480 m2 (vuodesta 2017)	5600 m2 (vuodesta 2020)
	Palveluiden määrä ja monipuolisuus	Ei määritetty	Ei määritetty	Ei määritetty

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
21. Vahvistamme Kellokosken omaleimaisuutta ja vetovoimaa Ruukin ja Sairaalan aluetta sekä keskustaa kehittäen	Keskusta-alueiden asukasluku	4948 (Kellokosken suuralue)	4996	5173
	Keskusta-alueiden työpaikkamäärä	1356 (2015)	Työpaikkaprojektio työn alla	Työpaikkaprojektio työn alla
	Rakentamisen määrä (Asukasluku*40m2)		1920 (vuodesta 2017)	7080 (vuodesta 2020)
	Palveluiden määrä ja monipuolisuus	Ei määritetty	Ei määritetty	Ei määritetty

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
22. Mahdollistamme kylien täydennysrakentamisen ja elinvoimaisuuden sekä maaseutumaisen ympäristön	Kylien asukasluku	8 294 (27.5.2018) Factan väestötietojen mukaan asemakaava-alueen ulkopuolella asuu	Ei määritetty	Ei määritetty
	Asuinrakentamisen määrä	asuinrakennuksia asemakaava-alueen ulkopuolella on rakennusrekisterin mukaan 3131 kpl, joista vuonna 2017 valmistuneita 16 kpl	10	10

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021	
23. Kansainvälistymme ja luomme sille edellytyksiä	Kielivalikoiman monipuolisuus oppilaitoksissa, kielivalinnat ja toteutuneet kieliryhmät (A2 ja B2 valintojen määrä)	A2 Valintoja 121, Aloittavia kieliryhmiä 6 59 vvt S2 opetusta	Kieliryhmien määrä kasvaa S2 opetuksen resurssin lisääminen 1.8.2020 alkaa varhennettu kielten opetus esiopetuksessa. Varhaiskasvatuksessa esiopetuksessa alkaa englannin painotettu esiopetus. Kieli-Kievarin ruotsinkielinen toiminta laajenee (Kansainvälisten opetusharjoittelijoiden kutsuminen ja vastaanottaminen esim. varhaiskasvatukseen)	Alkanut toinen A2 kieli, venäjä. Nykyisestä kahdesta neljään. Alkanut painotettu opetus englannin kielessä. Valmistavan opetuksen inklusiivinen opetus 1lk	
	Palveluiden saatavuus eri kielillä		Kielivalikoiman laajentaminen, tavoitetaso 6 (museot)	Kielivalikoima, tavoitetaso 7 (museot)	
	Kansainvälisen markkinoinnin määrä suhteessa kansainvälisten yritysten määrään ja sijoittumiseen kuntaan, "invest in"-toiminta ja sen tulokset	0 Hetznerin jälkeen ei ollut kansainvälisiä yrityksiä	Ei määritetty	Ei määritetty	Ei määritetty
	Kansainvälisen tietojenvaihdon ja yhteistyön määrä palvelutoiminnassa	EduPacksit otettu käyttöön 2018 kouluilla ja päiväkodeissa	EduPacksiä käyttävien määrä kasvaa	EduPacksiä käyttävien määrä kasvaa	EduPacksiä käyttävien määrä kasvaa

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
24. Hyödynämme lentokentän ja metro-alueen tarjoamat kasvun mahdollisuudet asumisessa ja elinkeinotoiminnassa.	Lentokenttään tukeutuvien yritysten ja työnteekijöiden määrä	Ei määritetty Työpaikkaprojektio työn alla	Ei määritetty Työpaikkaprojektio työn alla	Ei määritetty Työpaikkaprojektio työn alla
	Matkailijamäärien kehittyminen ulkomaalaisten yöpyjien määrä ulkomaalaisten asiakkaiden määrä (Tuusula+Järvenpää)	Saapumiset yhteensä 46 147 Kotimaiset 34 068 Ulkomaiset 12 079 Yöpymiset yhteensä 74 841 Kotimaiset 45 304 Ulkomaiset 29 537	Ei määritetty	Ei määritetty

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
25. Kehitämme lentokenttään tukeutuvaa FOCUS aluetta ja edistämme vahvasti Kehä IV toteutusta	Focus alueen kaavoituksen ja maanhankinnan sekä -myynnin eteneminen	Logistiikka-alueiden(T-2) maanomistuksesta kunnalla n. 3/10. Focus-liikekeskuksen asemakaavoitus on käynnistynyt lisäselvitysten laadinnalla.	Logistiikka-alueiden(T-2) maanomistus merkittävä osin kunnalla. Focus-liikekeskuksen asemakaava hyväksymiskäsittelyssä. Sammonmäen asemakaavamuutos vireille.	Ensimmäisten tonttien myymisestä sovittu. Alueen rakennussuunnittelu, toteuttaminen ja esirakentaminen ovat käynnistyneet.
	Kehä IV, väylähankkeen eteneminen	Kehä IV asemakaava on kuulutettu vireille.	Kehä IV asemakaava ehdotusvaiheessa.	Kehä IV asemakaava on hyväksytty. Tieohjan louhinta ja esirakentaminen on käynnistynyt.

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
26. Panostamme kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen ja laatuun, ja matkailu alueella lisääntyy. Luomme mahdollisuuksia kulttuuriliikunnalle.	Kulttuuritapahtumien määrä kunnassa	500	500 Panostus Asuntomessuajakauteen tapahtumatuotantoon näky	5 % kasvu (museopuisto)
	Kulttuuriyhteistyökumppanien määrän kasvu		Kehitetään toimivia kumppanuuksia	Kehitetään toimivia kumppanuuksia
	Kävijämäärät keskeisissä kulttuurikohteissa	Kunnan kulttuurikohteet (museot): 49 000, Ilmatorjuntamuseo ja Lottamuseo: 25 000 Yhteensä 74 000	Kehitetään kulttuurisesti kestävästi, museokohteiden kunto ja saavutettavuus huomioiden. Halosenniemen laajennettu pysäköintialue tuo sekä museo- että virkistyskävijöitä Tuusulanjärvelle	Kehitetään kulttuurisesti kestävästi, 10% museopuiston vaikutus. Pysäköintialueet museoilla kunnassa
	Matkailijoiden yöpymisten määrä (kotimaiset ja kansainväliset)	Yöpymiset yhteensä 74 841 Kotimaiset 45 304 Ulkomaiset 29 537 Luku sis. yöpymiset Tuusulan ja J:pään maajoituskohteissa	Virallisia tavoitteita ei ole yöpymisten suhteen	Virallisia tavoitteita ei ole yöpymisten suhteen
	Matkailijoiden määrä alueella/ vuosi (kotimaiset ja ulkomaiset)	Saapumiset yhteensä 46 147 Kotimaiset 34 068 Ulkomaiset 12 079	Ei määritetty	Ei määritetty

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
27. Kehitämme Tuusulanjärven ja Tuusulan jokivarsojen virkistyskäyttöä ja saavutettavuutta	Tuusulanjärven alueen virkistys- ja liikuntamahdollisuuksien määrä ja monimuotoisuus, laatu ja saavutettavuus Tuusulanjärven alueen yhteistyöverkoston ja -kumppanien lukumäärä ja aktiivisuus		Museoiden osalta kiinteästi toimiva yhteistyöverkosto (Ainola-Lottamuseo-Halosenniemi-It-museo-Järvenpää-museot) Tuusulanjärven ja -joen ranta-alueiden kehittämisprojekti etenee aikataulussa. Rantatie oheiskohteena - yhteismarkkinointi	Yhteistä markkinointia, selkeä käsitys Tuusulanjärven museopolusta Tuusulanjärven ja -joen ranta-alueiden kehittämisprojekti etenee aikataulussa

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
28. Kehitämme Tuusulan Urheilupuistoa yhdeksi Helsingin seudun parhaaksi omaehtoisena harrastamisen ja aktiivisen urheilun ympäristöksi ja tapahtumapaikaksi.	Valmennusolosuhteet ja suorituspaikat kpl	Nykytila	BMX-radon suunnitelma valmis, kevyen liikenteen yhteyden ja kuntoportaiden rakentaminen 1-2 toteutuskohde/vuosi	1 toteutuskohde/vuosi
	Vapaat harrastuspaikat kpl	Nykytila	1 toteutuskohde/vuosi	1 toteutuskohde/vuosi
	Liikennejärjestelyjen kehittyminen / muutokset	Nykytila	Kevyen liikenteen tunnelit valmiit	Kevyenliikenteen yhteys Monioon valmis Kilpailutien eteläpuolen rakentuminen käynnissä
	Tyytyväisyys urheilupuiston palveluista Yleisilme Palvelujen riittävyys	Haravakysely 2015 LP-selvitys 2017	Kysely – palvelut parantuneet	Kysely – palvelut parantuneet
	Suunnitelmat	Nykytila YS 2007 AK 1986	Uusi asemakaava lainvoimainen	1. rakennushanke valmis

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
29. Uudistamme ja tehostamme kunnan palveluverkkoa kuntalaislähtöisesti päämääränä modernit, terveet ja turvalliset toimintaympäristöt sekä kohtaamisten mahdollistaminen	Rakennusten m2/käyttäjää	Ei määritetty	Ei määritetty	Ei määritetty
	Sisäilmakyselyiden tulokset	THL:n kysely	Ollaan Satakunta-hankkeessa, toteutetaan sisäilmakyselyt joka toinen vuosi	Tulokset parantuneet
	Oireilmoitusten määrä	*1.10.2018	Laskee	Laskee
	Oppilaiden määrä väistötiloissa	*1.8.2018	n. 700	Laskee
	Tilojen iltakäyttöaste			
	Nuorten sijoittuminen jatko-opintoihin Tuusulan lukioon ja lähiseudun oppilaitoksiin	Lukioon 58 % ikäluokasta, joista Tuusulaan 54 %	Tuusulan lukioon pyrkivien määrä kasvaa, 55 % lukioon pyrkivistä	Tuusulan lukioon pyrkivien määrä kasvaa, 70 % lukioon pyrkivistä

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
30. Olemme edellä-	Osallisuuden eri osa-	Osallisuusmalli luotu	Osallisuuspelejä pelattu	Osallisuuden eri osa-

<p>kävijä osallisuuden edistämässä ja yhteisöllisessä toiminnassa uudistaen samalla toimintatapojamme. Kehitämme kumppanuuksia ja verkostojohdantamista.</p>	<p>alueiden edistyminen</p>		<p>kaikissa työyhteisöissä</p>	<p>alueet kehittyvät innovatiivisesti</p>
---	-----------------------------	--	--------------------------------	---

	Yhteisöllisen toiminnan muotojen määrä on lisääntynyt		ProKoulu käytössä ja varhaiskasvatuksessa luodaan malleja sosiaalisten taitojen tukemiseen ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksessa muutosjohtamisen työvalmennukset toimintansa päättäviin yksiköihin.	Uudet mallit ovat täysin jalkautuneet arjen toimintaan
	Kehittämisverkostojen esittämät ja toteuttamat toimenpiteet	Osallistuvan budjetoinnin prosessissa esitettyjen ideoiden ja äänten määrä sekä toteutetut kohteet	Osallistuvan budjetoinnin prosessissa esitettyjen ideoiden ja äänten määrä sekä toteutetut kohteet	Osallistuvan budjetoinnin prosessissa esitettyjen ideoiden ja äänten määrä sekä toteutetut kohteet
	Yhteistyö 3. sektorin kanssa	Yhdistystreffit 1 krt/vuosi	Yhdistystreffit 2 krt/vuosi Yhdistykset edustettuna kunnan HYTE-ryhmässä	Yhdistystreffit 2 krt/vuosi Yhdistykset edustettuna kunnan HYTE-ryhmässä
	Kuntalaislähtöinen palveluiden kehittäminen	Osallistavien prosessien määrä ja vaikutukset	Osallistavien prosessien määrä ja vaikutukset	Osallistavien prosessien määrä ja vaikutukset
	Osallistuvan budjetoinnin prosessien ja käyttäjien määrä sekä osuus kunnan talousarviosta	30 000 €	150 000 €	250 000 €

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
31. Uudistamme kunnan brändiä ja parannamme kunnan tunnettuutta	Asukastyytyväisyys Laaja asuinkuntaindeksi (FCG)	3,53 (2016)	3,7	3,9
	Kuntabrändin kehittyminen	Selvitetään lähtötaso syksyllä 2018	Määritetään lähtötasomittauksen jälkeen	Uusintamittaus, jossa todetaan parannusta lähtötasoon
	Tuusula-uutisoinnin määrä	Uutisia ja artikkeleita 4 518 (2017), Facebook-kattavuus ~ 670 000	Uutisia ja artikkeleita 5 000/per vuosi, (positiivinen) näkyvyys kasvava valtakunnallisessa mediassa, Facebook-kattavuus parametrien muutos huomioiden hyvä	Uutisia ja artikkeleita 5 000/per vuosi, (positiivinen) näkyvyys kasvava valtakunnallisessa mediassa, Facebook-kattavuus parametrien muutos huomioiden hyvä
	YouTube-näkyvyys (kansainvälinen ja kotimainen)	Avattu 2017: 9 videota, mm. lähettiläsvideot, suosituin yksittäinen Luovia Käytännön Tekoja	1 video/kk kanavaan, katsojamäärät per video kasvavat	1 video/kk kanavaan, katsojamäärät per video kasvavat

Valtuustokauden tavoite 2018–2021	Indikaattori	Lähtötaso 31.12.2017	Tavoitetaso 31.12.2020	Tavoitetaso 31.12.2021
32. Parannamme kunnan tuottavuutta ja talouden tasapainoa	Palvelujen kustannukset suhteessa muihin KUUMA-kuntiin Toimintakate/asukas	Tuusula 4 719 €/as. KUUMA 4 680 €/as (keskiarvo ilman Tuusulaa)	Toimintakate sama tai alhaisempi kuin muissa Kuuma kunnissa keskimäärin	Toimintakate sama tai alhaisempi kuin muissa Kuuma kunnissa keskimäärin
	Kunnan käytössä olevat tilat m ² m ² /asukas	191 989 m ² 4,97/asukas	Laskee	Laskee
	Kunnan käytössä olevien tilojen kustannukset/m ² * *lämmitys sähkö, ylläpito, korjaukset	34,07 €/m ²	Laskee	Laskee
	Tilikauden tulos	5,8 milj.€	Vähintään 5 milj.€	Vähintään 5 milj.€

	Toimintakate/asukas	4 726 €/as.	Laskee	Laskee
--	---------------------	-------------	--------	--------

	Lainakanta €/asukas	2 038 €	alle 3 000 €	alle 3 500 €
	Maanmyyntitulot ja luovutettujen vuokratonttien arvo	9,1 milj.€	10 milj.€	11 milj.€
	Verotulot	178 milj.€	191 milj.€	205 milj.€